

§ 13. Правілы пабудовы бяззлучнікавых складаных сказаў, знакі прыпынку

§ 0–13

174. Сэнсавыя адносіны паміж часткамі ў складаным бяззлучнікавым сказе абумоўліваюць выбар знака прыпынку. Праілюструйце сэнсавыя адносіны паміж часткамі, выпісаўшы з прапанаваных сказаў адпаведныя. Пракаменціруйце пастаноўку знакаў прыпынку ў сказах.

Знак прыпынку ў складаным бяззлучнікавым сказе	Сэнсавыя адносіны паміж часткамі
Коска, кропка з коскай	Пералічэнне, адначасовасць або паслядоўнасць дзеянняў
Дзукроп’е	Прычына, тлумачэнне, дапаўненне, абагульненне
Працяжнік	Супастаўленне, супрацьпастаўленне, вынік, абагульненне, параўнанне

У з о р к а м е н т а р я : *Над густа-сінім возерам чарот з прыходам восені шуміць тужліва; здаволена гумно на поўны рот глытае дар багатай, спелай нівы* (У. Караткевіч). Складаны бяззлучнікавы сказ, складаецца з дзвюх частак. Першая частка — *Над густа-сінім возерам чарот з прыходам восені шуміць тужліва*. Граматычная аснова — *чарот шуміць*. Другая частка — *здаволена гумно на поўны рот глытае дар багатай, спелай нівы*. Граматычная аснова — *гумно глытае*.

Часткі сказа называюць з’явы, якія адбываюцца адначасова (паміж імі можна ўставіць злучнік *і*). Паміж часткамі ставіцца кропка з коскай, паколькі часткі развітыя, не маюць цеснай сэнсавай сувязі паміж сабой, другая частка мае свой знак прыпынку — коску паміж аднароднымі азначэннямі.

1. Ноч свяціла агнямі і зорамі: нарадзіўся Янка Купала. 2. Ты — мая лясная казка ў красе доўгачаканай, ты — мая святая песня. 3. Месяц заснуў на коміне хаты, кінуў адбіткі на люстра вады; дрэвы густыя ў бліскучых ла́тах, як вартавыя, вартуюць сады. 4. Ноч прыйшла да зямлі на спатканне, захад скончыў агнём палыхаць, дубы ў малочным тумане веліканамі ціха стаяць. 5. Свет вакол чакае святла і цеплыні: чакае дуб скарэлы на пагорку, чакаюць хаты сонечных прамянёў, чакаюць вішні белых пакрывалаў. 6. Зямля гудзе, як цёплы вулей, знікаюць крыўды, боль і зло. 7. Зноў бранзавеюць шышкі на ялінах, зноў восень на бярэзніках ляжыць. 8. У вяршыні самых гонкіх дрэў маланка з неба б’е — у вяршыні маленькіх і ніцых

дрэў маланка ніколі не б'е. 9. Уздыхае ветрык, спадае ліст, асцярожнае сонца з голых асін выпаўзае на ціхі сінічы свіст (*У. Караткевіч*).

● На аснове сказаў падбярэце матэрыял для арфаграфічнай дыктоўкі на правіла «Правапіс галосных *е, ё, я*». Дапоўніце выпісаныя словы прыкладамі на захаванне пачатковай літары *я* ў корані слоў, на правапіс *я* ў паслянаціскных складах.

175. Выкарыстаўшы граматычныя асновы сказаў з папярэдняга практыкавання (3-4 на выбар), пабудуйце па тры бяззлучнікавыя сказы, каб у першым выпадку паміж часткамі трэба было паставіць коску, у другім — двукроп'е, у трэцім — працяжнік.

У з о р: Знікаюць крыўды, боль і зло...

Знікаюць крыўды, боль і зло, свет напаўняюць людскаяць і дабрыня.

Знікаюць крыўды, боль і зло: людзі пачалі прыслухоўвацца адзін да аднаго.

Знікаюць крыўды, боль і зло — свет прагнуўся і памаладзей.

176. Запішыце сказы, выправіўшы сінтаксічныя памылкі, дапушчаныя ў складаных сказах. Раствлумачце прычыны парушэнняў сінтаксічных норм.

1. Сёння ідзе не толькі дождж, але і, відаць, будзе навальніца.
2. Газіфікацыю аддаленых^{сл} вёсак трэба завяршыць, якая пачалася яшчэ ў 70-я гады мінулага стагоддзя.
3. Гісторыя не толькі ўплывае на літаратуру, але і літаратура ўплывае на гісторыю.
4. Набягалі то невялікія хмаркі, то зноў з'яўлялася сонца.
5. На жаль, часам мы або забываем пра сяброў, або сябры забываюць пра нас.
6. Слова — вялікая сіла, таму што слова можа аб'яднаць людзей і раз'яднаць.
7. Жыццё героя — гэта гісторыя чалавека, моцнага духам і які годна выступае ад імя свайго пакалення.
8. Аб гэтым вы можаце прачытаць у матэрыялах нашага карэспандэнта, які з'явіцца ў суботнім выпуску газеты.
9. Галоўнае, чаго чакалі ад маладога інжынера, — гэта рэканструкцыю прадпрыемства.
10. Вершы прасякнуты шчырай павагай да селяніна, у якіх расказваецца пра цяжкую, але такую неабходную вясковую працу.
11. Гутарковы стыль мае свае асаблівасці, куды адносяцца непаўната выказвання, ужыванне выклічнікаў, варыянтнасць у вымаўленні.
12. Мы спыніліся на Ушаччыне, дзе шмат азёр і вада ў якіх вельмі чыстая (*З вучнёўскіх работ*).

● Запішыце асабовыя назойнікі, ужытыя ў сказах. Вызначце іх склон. Раствлумачце правапіс канчаткаў.

Паміж часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставяцца коска, кропка з коскай, двукроп'е, працяжнік.

Коскай раздзяляюцца раўназначныя, аднатыпныя часткі бяззлучнікавага складанага сказа, у якіх паведамляецца пра падзеі і з'явы, што адбываюцца адначасова або паслядоўна, і якія па сэнсе цесна звязаны паміж сабой: *Жыццё — самы адказны экзамен, яго ніяк не абмінеш* (Ю. Свірка). [], []; *Бралася вясна, цяплела, на злізаных сонцам ледзяных каляінах беглі ручаі* (А. Кудравец). [], [], [].

Кропка з коскай ставіцца паміж адносна незалежнымі часткамі бяззлучнікавага складанага сказа, калі яны разгорнутыя і (або) маюць свае знакі прыпынку: *Духмянасцю лета дыхне і жоўтаю поўняй начною; маланкі гарачы свой гнеў астудзяць вадой дажджавою* (В. Ярац). []; []; *Іх [рукі маці] цалавала зямля сваімі пячанымі вуснамі і каласамі; неба спякотай, вятрамі, дажджамі іх цалавала* (М. Танк). []; [].

Кропкай з коскай раздзяляюцца групы адносна незалежных састаўных частак бяззлучнікавага складанага сказа: *Рака кірунак здольна павярнуць, вярнуцца можа, круг зрабіўшы, вецер; сады, вясной адцвіўшы, зацвітуць, на ноч зайшоўшы, сонца зноў засвеціць* (А. Бачыла). [], []; [], []; *Ёсць на свеце роднае мястэчка, там штогод бываюць кірмашы; міма школы меленькая рэчка без мяне адна плыве ў цішы* (А. Куляшоў). [], []; [].

Паміж часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, калі:

- у другой частцы (або ў некалькіх наступных) раскрываецца змест, даецца паясненне таго, пра што гаворыцца ў першай частцы: *І неспадзявана адбылося незвычайнае: ціхая, нявідная, у жнівеньскім росквіце рабіна заружавела, зазырчэла яркім, кідкім хараством, гарачым полымем агністых гронак* (І. Мележ). []: []; *Стаяла прадвесне на дварэ: быў сакавік* (М. Стральцоў). []: []; *Раніца была цудоўная: неба без аблачынкі, зіхацелі мокрыя газоны, успыхвалі блікамі вокны* (І. Клімянкоў). []: [], [], [];
- у другой частцы (або ў некалькіх наступных) указваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў першай: *Магчыма, не ўбачымся болей: выпадак — наш гаспадар* (А. Вярцінскі). []: [];

Чаканне было доўгім: Алена затрымлівалася на дзве гадзіны.
[]: [];

- першая частка заканчваецца дзеясловамі *бачыць, глядзець, разгледзеца, чуць, адчуць, адчуваць, заўважыць, зразу мець, разумець, ведаць, верыць, казаць і інш.* (або іх можна ўставіць): *Я думаў: гэта сон прысніўся мне* (М. Танк). []: [];
Неўзабаве, расплюшчыўшы вочы, Міхась павярнуў галаву налева: доўгі хвост цягніка, як вусень, цягнеца ўперадзе (Д. Пятровіч). []: [];
- першая частка з’яўляецца абагульняльнай у адносінах да наступных: *Звыкллыя гукі напоўнілі лясныя гушчары: у галлі заварушылася сонная птаха, піскнуў заяц, бязгучна мільгануў кажан* (М. Лынькоў). []: [], [], [].

Працяжнік ставіцца паміж часткамі бяззлучнікавага складанага сказа, калі:

- у першай з іх указваецца на ўмову або час дзеяння, пра што паведамляецца ў другой: *Ветразь ёсць — плыві!* (А. Вяргінінскі). [] — [];
Хай пойдзе суткі цёплы дождж — папараць зазелее, пусціца ў рост і дагоніць малады сасняк (І. Пташнікаў). [] — [];
- у другой частцы паказваецца вынік або робіцца вывад з таго, пра што паведамляецца ў першай: *Зайграла музыка — дзяўчаты павесялелі.* [] — [];
- змест частак супрацьпастаўляецца або супастаўляецца: *Пойдзе рэха направа — не прабіцца праз травы* (К. Кірэенка). [] — [];
Удачы не было — была ўзнагарода за цярдлівасць (М. Стральцоў). [] — [];
- у сказе гаворыцца пра хуткую змену падзей або ў другой частцы паказваецца неадпаведнасць, нечаканы вынік таго, пра што паведамляецца ў першай: *Бусел узмахнуў крыламі — праз хвіліну ў небе была толькі белая кропка.* [] — [];
- апошняя частка ў адносінах да папярэдніх з’яўляецца абагульняльнай: *Дол засланы шышкамі, цвіце сунічнік, бруснічнік, перагукваюцца птушкі, звянец камары — усё тут знаёмае...* (І. Навуменка). [], [], [], [] — []...;
- другая частка з’яўляецца параўнаннем у адносінах да першай: *Дзяўчына ідзе — лебедзь плыве.* [] — [].

177. Разгледзьце табліцу 3 у дадатку. Раскажыце аб інтанацыйным афармленні бяззлучнікавых складаных сказаў, паміж часткамі якіх ставіцца коска, кропка з коскай, двукроп’е, працяжнік. Звярніце ўвагу на сэнсавыя адносіны паміж часткамі.

178. Прачытайце тэкст. Вызначце яго стыль. Чаму, на вашу думку, у тэкстах такога стылю выкарыстоўваецца вялікая колькасць бяззлучнікавых складаных сказаў? Назавіце іх. Якія сэнсавыя адносіны выражаюцца паміж часткамі складаназалежных і бяззлучнікавых складаных сказаў з тэксту? З якой інтанацыяй вымаўляюцца бяззлучнікавыя складаныя сказы? Растлумачце пастаноўку знакаў прыпынку паміж часткамі названых сказаў.

Луўр

Луўр — агромністы музейны комплекс з будынкаў, спалучаных між сабой; даўжыня іх фасадаў складае 14,5 км. **Яшчэ раней у розных альбомах даводзілася бачыць шклянную піраміду, што стаіць ва ўнутраным двары Луўра, на музейнай плошчы.** Заўжды дзівілася: навошта сярод збудаванняў рэнесансу і класіцызму архітэктура іншага стылю? Піраміда прыгожая, але тут яна не да месца!

Тлумачэнне аказалася надзвычай простае: праз такое архітэктурнае прыстасаванне няспынны натоўп турыстаў праходзіць у славыты музей, спускаецца па адным з эскалатараў. З чатырох моў — англійскай, французскай, іспанскай, нямецкай — турыст выбірае мову схемы, дзе згадваецца інфармацыя пра тое, якія шэдэўры на якім паверсе знаходзяцца. І нарэшце выбірае адзін з чатырох напрамкаў — захад, усход, поўнач, поўдзень.

Экспазіцыя размешчана на чатырох паверхах: спачатку ідзе так званы «мінус першы», пасля ідуць цокальны, першы і другі. Кожны паверх адпавядае пэўнаму гістарычнаму перыяду. Пры ўваходзе —

незлічоная колькасць друкаванай прадукцыі на розных мовах рознага фармату і рознай ступені грунтоўнасці. З вокладак ці не ўсіх выданняў загадкава ўсміхаецца Джаконда... Знакамітая карціна Леанарда да Вінчы — знак, сімвал. Мастацкі брэнд менавіта Луўра (*Паводле Т. Мушынскай*).

- Складзіце схемы выдзеленых сказаў.

Раскрыўце значэнні слоў *эскалатар*, *цокальны*.

Карыстаючыся дадатковай літаратурай або інтэрнэт-рэсурсамі, падрыхтуйце паведамленне пра Луўр або вядомы экспанат, які знаходзіцца ў Луўры.

179. Прачытайце. Спішыце сказы, расстаўляючы знакі прыпынку ў адпаведнасці з пунктуацыйнымі нормамі. Патлумачце пастаноўку знакаў прыпынку.

1. Не памыляўся маладым не быў (*М. Чарняўскі*). 2. Іду па Нямізе. Нямігі няма глыбока ў бетоне бульбочка рачулка (*С. Грахоўскі*). 3. Свет зіхаціць вясноваю красой да слёз кранае росная былінка! (*У. Карызна*). 4. Вучоныя падлічылі на тэрыторыі Беларусі агульныя запасы падземнай^с прэснай вады складаюць 16-18 мільярдаў кубічных метраў (*У. Ягоўдзік*). 5. Так і ў жыцці бягуць часіны ліхія добрыя хвіліны адна змяняецца другою (*Я. Колас*). 6. Жыве зямля сваім жыццём бясконцым шумяць лясы цвітуць сады наўсцяж (*Л. Галубовіч*).

180. Прачытайце сказы. Спішыце, расстаўляючы знакі прыпынку паводле пунктуацыйных норм і раскрываючы дужкі. Пракаменціруйце пастаноўку знакаў прыпынку і напісанне слоў.

1. Неба (*не*)чакана зрабілася насупленим^с сталі зацягваць яго (*цёмна*)шэрыя аблачыны (*М. Бусько*). 2. Ён зірнуў на гадзі(*н/нн*)ік палова восьмай (*Г. Пярун*). 3. Вечарам на траве выпала раса. У мален(*ь/?*)кіх кропел(*ь/?*)ках віл(*ь/?*)гаці зіхацелі промні сонца яно ўжо асела на верхавінах хвой (*У. Гаўрыловіч*). 4. Воз(*ь/?*)меш у рукі паленца з(*ь/?*)верху белай празрыстай лупінкай цягнецца бяроства (*К. Камейша*). 5. Яўгенія з(*ь/?*)дзівілася гэтаму звычайна дачка (*не*)ахвотна ішла да чужых людзей (*М. Даніленка*). 6. Грэла сонца цяплела паветра прыляталі кнігаўкі (*Л. Валасюк*). 7. Сказала зробіць (*І. Карэнда*). 8. Прыгледз(*ь/?*)цеся да навако(*л/лл*)я кожная травінка кожная мурашачка маюць сваё прызначэ(*н/нн*)е і свой век (*Л. Арабей*). 9. На траўцы збіраецца ў буйныя кроплі раса цераз верх запаўняюцца лугавыя плёсы туманам (*У. Федасенка*).

181. Прачытайце. Спішыце сказы, раскрываючы дужкі. Пастаўце знакі прыпынку. Пракаменціруйце пастаноўку знакаў прыпынку і напісанне слоў.

1. Сонца ўжо садзілася доўгія цені ўпалі ад будынка (*М. Даниленка*). 2. У Мінск прыехалі а 17-й гадзіне. Пазваніў на работу ўжо нікога не было (*У. Дамашэвіч*). 3. Люты лютаваў мяла мяцеліца дзень і ноч сыпаў снег (*Г. Васілеўская*). 4. (*Па*)абапал сцяжыны цвілі кветкі над імі гудзелі пчолы ляталі матылі (*Я. Галубовіч*). 5. Катку жарты мышцы смерць (*Прыказка*). 6. Але ўсё ў гэтым жыцці цячэ ўсё мяняецца (*Ю. Зарэцкая*). 7. Мусіць толькі тады Ларыса Іванаўна і зразумела (*н..*)лёгка груз узваліла яна на свае плечы (*М. Даниленка*). 8. З даліны (*н..*)згледзіш (*н..*)чога ўгору (*н..*)стомна імкні (*У. Мароз*). 9. Услала пажоўклае лісце дарогі буслам ужо Афрыка цёплая сніцца (*П. Панчанка*). 10. Потым радасна ўсміхаючыся прыслухалася ў двары ўсё яшчэ раздаваліся глухія ўдары сякеры ён калоў дровы (*Я. Каршук*). 11. А жыта ў той час радзіла шчодро ў чалавечы рост наліваліся каласы (*У. Ягоўдзік*).

182. Ад прапанаваных простых, складаназлучаных і складаназалежных сказаў утварыце і запішыце бяззлучнікавыя складаныя сказы.

1. Праляцеў месяц. Скончыўся адпачынак. 2. Не давалі спакою нейкія турботы. Юрасю не сядзелася на месцы. 3. Цэлыя суткі ішоў снег — і дрэвы апануліся ў прыгожае белае футра. 4. Закончыўся рабочы дзень — і ўсе заспяшаліся дадому. 5. Калі паглядзіш на некаторыя палотны Н. Шчаснай з розных ракурсаў, то ўбачыш некалькі розных карцін у адной. 6. Сцяпан Антонавіч адмяніў сустрэчу з сябрам, бо ад калег ён чакаў важнага званка.

Зачытайце ўтвораныя сказы з адпаведнай інтанацыяй. Сфармулюйце правілы, якімі карысталіся пры пунктуацыйным афармленні сказаў.

183. Прачытайце бяззлучнікавыя складаныя сказы. На што паказваюць знакі прыпынку ў іх? Перабудуйце бяззлучнікавыя складаныя сказы ў складаназлучаныя і складаназалежныя. Што дапамагло вызначыць сэнсавыя адносіны для ўтварэння складаназлучаных і складаназалежных сказаў?

1. Сонца падымалася вышэй — пад яго цёплымі промнямі выпаралася раса. 2. Возера вызвалілася ад ільду — вада зазіхацела серабрыстым люстэркам. 3. Заплюшчыш вочы — адразу паўстаюць родныя мясціны. 4. Рашаць пытанне падвозу прадуктаў у вёску трэба было

тэрмінова: магазін знаходзіўся ад яе за пяць кіламетраў. 5. Заключны канцэрт перанеслі на месяц пазней: яго ўдзельнікі збіраліся як мага лепш падрыхтавацца да святкавання юбілею школы. 6. З суседзямі трэба жыць у згодзе: часам толькі яны могуць дапамагчы ў бядзе.

184. Складзіце бяззлучнікавыя складаныя сказы на тэму «Свет маіх захапленняў» па наступных схемах:

1. [], [].
2. []: [].
3. [] — [].
4. [], [] — [].

Сфармулюйце пунктуацыйныя правілы, па якіх аформлены сказы.

185. Прачытайце тэкст. Падбярыце заглавак у адпаведнасці з тэмай.

Ужо ў XIV—XV стагоддзях у Вялікім Княстве Літоўскім практычна ўсе прадстаўнікі феадалаў і шляхты неслі вайсковую службу.

Калі краіне пагражалі ворагі (а іх у тыя часы было нямала), тагачасныя законы Вялікага Княства Літоўскага абавязвалі кожнага мужчыну, які дасягнуў 16-гадовага ўзросту, нягледзячы на яго паходжанне, браць удзел у вайсковым паходзе. Але толькі шляхта лічыла сваім прафесійным прыярытэтам вайсковую службу амаль кожны шляхціц быў воінам. Рыцарскім *ідэалам* была добрая фізічная падрыхтоўка адпаведнае выхаванне атрымлівалі шляхецкія дзеці. Нават дзеці вялікіх князёў ужо ў 12 гадоў неслі службу ў войску. З такога ранняга ўзросту і да сталага веку беларускія шляхціцы павінны былі дасканала валодаць *кап'ём*, шабляй і двухручным мячом, умець ездзіць верхам, страляць з лука на поўным скаку. Для іх ладзілася нешта накшталт сучасных летніх вайсковых збораў. Шляхціцы практыкаваліся ў начных скачках па перасечанай мясцовасці на адлегласць да 20 кіламетраў, у пераправах разам з *коньмі* праз рэкі.

Такім чынам, шляхціц мусіў заўсёды быць гатовым абараніць гонар сваёй краіны ён не меў маральнага права адмовіцца выканаць гэта Богам асвечанае прызначэнне (*Паводле І. Клімковіч*).

Выпішыце бяззлучнікавыя складаныя сказы, расстаўляючы прапушчаныя знакі прыпынку.

- Растлумачце напісанне выдзеленых слоў.

Раскрыйце значэнні слоў *прыярытэт*, *ідэал*.

186. Устанавіце адпаведнасць паміж фразеалагізмамі і іх значэннямі.

1) рыцар без страху і дакору	а) адкрыта, не тоячыся
2) рыцар журботнага вобраза	б) слабавольны чалавек
3) рыцар на час	в) з перамогай, пераможцам (з'явіцца)
4) рыцар ночы	г) наіўны, бясплённы летуценнік
5) з адкрытым забралам	д) смелы, велікадушны чалавек
6) са шчытом	е) злосны вораг прагрэсу; цемрашал

187. Карыстаючыся дадатковай літаратурай або інтэрнэт-рэсурсамі, падрых-туйце паведамленне пра гістарычныя рэканструкцыі рыцарскіх турніраў.

188. Аформіце адзін і той жа бяззлучнікавы складаны сказ рознымі знакамі прыпынку паводле схем:

Прыходзіць вясна разліваюцца рэкі (*А. Вярцінскі*).

1. [], [].
2. [] — [].

Я нічога не адказаў мой настрой сапсаваўся (*А. Карпюк*).

1. [], [].
2. []: [].
3. [] — [].

Параўнайце сказы з варыянтнымі знакамі прыпынку. Якія сэнсавыя і інтанацыйныя адрозненні вы заўважылі?

189. Напішыце эсэ на тэму «Праблема вольнага часу ў нашы дні», ужываючы бяззлучнікавыя складаныя сказы.

190. З прапанаваных варыянтаў выберыце правільныя. Раствлумачце памылковасць астатніх.

1. У складаны сказ уваходзяць дзве і больш частак.
2. Паміж часткамі складанага сказа існуе злучальная, падпарадкавальная і бяззлучнікавая сувязь.
3. Часткі складанага сказа звязваюцца злучальнымі і падпарадкавальнымі злучнікамі, злучальнымі словамі і інтанацыяй.
4. Складаныя сказы бываюць злучнікавымі і з рознымі відамі сувязі.

5. У залежнасці ад віду сувязі складання сказа бываюць злучнікавыя і складаназалежныя.

6. Сродкамі выражэння адносін паміж часткамі складаназлучаючага сказа з'яўляюцца злучальныя злучнікі і інтанацыя.

7. Злучальныя словы не з'яўляюцца членамі сказа.

8. Злучнікі з'яўляюцца членамі сказа.

9. Часткі ў складаназлучаным сказе звязваюцца пры дапамозе злучальных слоў.

§ 13-1

§ 0-14

§ 14. Правілы пабудовы складаных сказаў з рознымі відамі сувязі частак, знакі прыпынку

Практ.

0-191-
5-191

191. Прачытайце тэкст. Вызначце яго тэму і асноўную думку.

Калі творыцца незвычайны цуд прыроды, калі сонца з маленькай няяркай кацёлачкі вырастае ў вялікае кола, а потым выліваецца ў акіян святла, то ў гэтым акіяне пачынаюць перамаўляцца самыя яркія колеры і адценні боскага характа, і звычайныя вочы ад яго тут жа слепнуць і многага, вельмі многага не здольны бачыць. Сапраўдны мастак мае шчасце пазбегнуць гэтай слепаты і ўбачыць нават больш, чым можа ўзнагародзіць яго прырода. Але ўбачыць — гэта адно, трэба перадаць яго і мне, аслепламу. Каб мы абодва не страцілі таго характа! (*Паводле К. Камейшы*).

Назавіце складаны сказ з рознымі відамі сувязі частак. Раствлумачце пастаноўку знакаў прыпынку ў ім.

Дапоўніце сказ.

У складаных сказах з рознымі відамі сувязі знакі прыпынку ставяцца паводле правіл пастаноўкі знакаў прыпынку ў

Знакі прыпынку ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак (у залежнасці ад відаў сувязі паміж састаўнымі часткамі) ставяцца ў адпаведнасці з правіламі пастаноўкі знакаў прыпынку ў складаназлучаных, складаназалежных і бяззлучнікавых складаных сказах: *Зацяжныя дажджы з лістападамі: уздыхнеш — і ў акне вітражы* (С. Панізнік). []; [] — і []; *Шуміць авёс, звініць ячмень, і вершы ты ахвотна, што каласы цалюткі дзень красуюць бесклапотна* (А. Куляшоў).